

Nároky na náhradu škody na zdraví

Nároky na náhradu škody na zdraví, k níž došlo v souvislosti s vazbou nebo výkonem trestu odnětí svobody ve smyslu, uplatňované podle zákona č. [87/1991](#) Sb. ve vazbě na zákon č. [119/1990](#) Sb. nejsou totožné s nároky, spojenými s existencí škody na zdraví ve smyslu občanského zákoníku.

Nároky na náhradu škody na zdraví, k níž došlo v souvislosti s vazbou nebo výkonem trestu odnětí svobody ve smyslu, uplatňované podle zákona č. [87/1991](#) Sb. ve vazbě na zákon č. [119/1990](#) Sb. nejsou totožné s nároky, spojenými s existencí škody na zdraví ve smyslu občanského zákoníku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.11.2000, sp. zn. 28 Cdo 2221/2000)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve o náhradu ztráty na důchodu, vedené u Okresního soudu v Karlových Varech pod sp. zn. 11 C 23/93, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 17. 2. 2000, č.j. 10 Co 1031/98-190, tak, že rozsudek Krajského soudu v Plzni zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Žalobou podanou u Okresního soudu v Karlových Varech dne 26. 6. 1990 domáhal se žalobce mimo jiné proti tehdejšímu žalovanému Ministerstvu spravedlnosti ČR náhrady škody spočívající ve ztrátě na důchodu ve výši blíže vyčíslené v žalobě.

Okresní soud v Karlových Varech jako soud prvního stupně vyloučil řízení o tomto nároku k samostatnému projednání usnesením ze dne 4. 2. 1992. Rozsudkem ze dne 16. 11. 1993, č.j. 11 C 23/93-25, vyhověl pak soud prvního stupně žalobě ohledně částky 60.939 s 30 % úrokem z prodlení od 2. 2. 1993 do zaplacení a ohledně částky 999 Kč renty splatné vždy každého 5-tého dne následujícího měsíce počínaje měsícem prosince 1993. K odvolání žalované byl tento rozsudek byl zrušen usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 9. 11. 1994, č.j. 10 Co 19/94-35 a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud v tomto usnesení provedl právní kvalifikaci uplatněného nároku, důvody k zrušení prvostupňového rozsudku spatřoval v podstatě v jeho nepřezkoumatelnosti. Dalším rozsudkem soudu prvního stupně ze dne 16. 11. 1996, č.j. 11 C 23/93-72, bylo žalobě vyhověno ohledně částky 16.033 Kč s 3%-ním úrokem od 1. 11. 1998 do zaplacení, zatímco ve zbytku, to je co do částky 30.486 Kč a co do přiznání měsíční renty do budoucna ve výši 418 Kč byla žaloba zamítnuta. Soud prvního stupně dospěl k závěru o důvodnosti žaloby co do základu, posoudil jeho nárok podle ustanovení zákona č. [82/1968](#) Sb., nikoliv podle zákona č. [87/1991](#) Sb., přičemž zamítavý výrok odůvodnil zjištěním, že vzhledem k vyčísleným částkám rozdílů ve výši důchodu neuchází žalobci od července 1995 ničeho. Rovněž tento rozsudek byl zrušen usnesením odvolacího soudu ze dne 31. 7. 1997, č.j. 10 Co 263/96-90 a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Odvolací soud odůvodnil své rozhodnutí nedostatečným skutkovým zjištěním, přičemž vyslovil závazný právní názor na poměr aplikace ustanovení zákona č. [82/1968](#) Sb., o soudních rehabilitacích ve vztahu k nárokům na náhradu škody spočívajícím v náhradě za ztrátu na důchodu, kterou v té době platný občanský zákoník neznal. Provedl dále výklad důsledků vyplývajících z novely citovaného

zákonu, provedené zákonem č. [70/1970](#) Sb., jakož i zákona č. [119/1990](#) Sb., o soudních rehabilitacích. Podle odvolacího soudu žalobce podal žalobu v době účinnosti zákona č. 82/1968, který byl zrušen ku dni 1. 7. 1990, v důsledku účinnosti zákona č. [119/1990](#) Sb. Nároků přiznaných podle zákona č. [82/1968](#) Sb. se tato nová úprava nedotkla, přičemž vzhledem k § 32 zákona č. [119/1990](#) Sb. rehabilitaci podle tohoto zákona nebránila skutečnost, že o obdobném nároku již soud v téže věci rozhodoval podle zákona č. [82/1968](#) Sb. Odvolací soud dovedl, že při absenci přechodných ustanovení ve vztahu k poslední zmíněnému zákonu je proto třeba dříve uplatněné nároky žalobce posoudit podle dnes platných předpisů. Pro neúplnost zjištění soudu prvního stupně, zda žalobce lze považovat za osobu spadající pod vymezení uvedené v § 33 odst. 2 zákona č. [119/1990](#) Sb. pak odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení se závaznými pokyny v tomto směru. Vyslovil přitom rovněž závěr, že nadále namísto žalovaného Ministerstva spravedlnosti je příslušným ústředním orgánem ČR ministerstvo vnitra.

Z výsledků dokazování shromážděných do doby svého rozhodování (jak ve věci sp.zn. 9 C 242/69 mezi žalobcem a čls.státem - Ministerstvem spravedlnosti, o odškodnění z titulu náhrady ztráty na výdělků ušlé žalobci po dobu pobytu v TNP, resp. o náhradu škody na zdraví v souvislosti s pobytem žalobce v TNP, tak ze spisu 11 C 241/90 Okresního soudu v Karlových Varech) vzal odvolací soud za prokázané, že internace žalobce nebyla jedinou, ale zato příčinou hlavní, tedy důležitou, podstatnou a značnou, která vedla k manifestaci onemocnění ze stacionárního TBC stavu. Onemocnění žalobce pak omezilo jeho výběr a výkon zaměstnání, a to po celou dobu jeho zaměstnání, takže soud nemá důvod nevycházet z výsledků dokazování a neshledal ani důvod k doplnění dokazování v naznačeném směru.

Soud prvního stupně poté rozsudkem ze dne 3. 11. 1998, č.j. 11 C 23/93-157, uložil žalobci zaplatit částku 51.219 Kč s příslušenstvím v různé vysokých částkách za jednotlivá období blíže uvedená v enuciátu rozsudku, uložil dále žalovanému platit žalobci rentu v měsíční výši 531 Kč splatnou vždy do každého 15-tého dne v měsíci předem k rukám žalobce počínaje měsícem listopadem 1998 a rozhodl o nákladech řízení mezi účastníky a o nákladech řízení vzniklých státu. Vyšel z výsledků důkazního řízení a právního posouzení věci odvolacím soudem v předcházejícím rozhodnutí, nárok žalobce shledal co do základu důvodným, přičemž tyto podřadil pod ustanovení § 447a o.z. v nyní platném znění s tím, že přiznání nároku žalobce nebrání skutečnost, že byl podle zákona č. [87/1991](#) Sb. odškodněn za samotný pobyt žalobce v táboře nucených prací, případně pobíral finanční odškodnění z titulu ztráty na výdělků. Oba tyto nároky mohou podle soudu prvního stupně obstát vedle sebe.

Proti uvedenému rozsudku podal žalovaný odvolání. Nesouhlasil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně nesoucími se k zjištění, že krátkodobý pobyt v TNP byl příčinou zhoršení zdravotního stavu daného u žalobce již v době dřívější. Namítal mimo jiné, že z ustanovení zákona č. [87/1991](#) Sb. nelze důvodnost uplatněného nároku dovést. Podáním ze dne 12. 4. 1999 navrhl pro případ potvrzení prvostupňového rozsudku připuštění dovolání pro posouzení otázky zásadního právního významu zda zákon č. [87/1991](#) Sb. připouští odškodnění ve formě ztráty na důchodu.

Odvolací soud rozsudkem ze dne 17. 2. 2000, č.j. 10 Co 1031/98-190, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ukládajícím žalovanému uhradit žalobci částku 51.219,- Kč do tří dnů od právní moci rozsudku, změnil výrok o povinnosti žalovaného zaplatit žalobci měsíční rentu za dobu od 1. 11. 1998 do 29. 2. 2000 částkou 8.496 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku a nadále od 1. 3. 2000 rentu v měsíční výši 531 Kč splatnou vždy do každého 15. dne v měsíci k rukám žalobce. Výrok o příslušenství pohledávky a o nákladech řízení zrušil a vrátil v tomto rozsahu věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Rozhodl o nákladech řízení i o nákladech státu a připustil proti svému rozsudku dovolání bez bližšího uvedení rozsahu dovolacího přezkumu.

Po skutkové stránce se ztotožnil se zjištěními soudu prvního stupně zejména s přihlédnutím k obsahu shromážděných listinných důkazů i závěrů znaleckých posudků. Pokud jde o právní hodnocení, pak s poukazem na obsah svých závěrů obsažených ve svém předchozím zrušovacím usnesení ze dne 31. 7.

1997, č.j. 10 Co 263/96-90, zopakoval výklad, podle něhož po zrušení zákona č. [82/1968](#) Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. [70/1970](#) Sb., zůstaly zachovány nároky přiznané podle těchto předpisů (§ 32 zák. č. [119/1990](#) Sb.). Stejně tak dospěl k závěru, že nárok žalobce lze posuzovat po datu 1.7.1990 jen podle nového předpisu, jímž je zákon č. [119/1990](#) Sb. s tím důsledkem, že pasivně legitimována je v tomto sporu nadále ČR - Ministerstvo vnitra. Podle odvolacího soudu je třeba při posuzování nároků žalobce vyjít z ustanovení § 17 odst. 1, 2 zákon č. [87/1991](#) Sb. v platném znění. Podle tohoto ustanovení byla zrušena rozhodnutí o zařazení do táborů nucených prací vyslovená podle zákona č. 247/1948 Sb., přičemž ústřednímu orgánu státní správy republiky byla uložena povinnost poskytnout peněžní náhradu za dobu strávenou v TNP, v rozsahu a za podmínek stanovených v § 23 zákona č. [119/1990](#) Sb., v platném znění. Ze srovnání dřívější úpravy podle zákona č. [82/1968](#) Sb., v platném znění, který s náhradou škody na zdraví v souvislosti s nezákonným pobytem poškozeného počítal a nynější úpravy vyplývá, že nová úprava neměla zřejmě za cíl být užší z hlediska rozsahu uplatnitelných nároků. Náhrada za ztrátu na důchodu podle ustanovení § 447a o.z. je součástí nároků vyplývajících ze škody na zdraví. Proto ustanovení § 17 odst. 2 zákona č. [87/1991](#) Sb. nelze chápat pouze tak, že by se odškodnění mělo vztahovat jen na náhradu za dobu strávenou v TNP. Zákonodárce jednak počítal s „peněžní náhradou“ za utrpený pobyt v TNP, z dikce zákona „v rozsahu a za podmínek stanovených v § 23 zákona č. [119/1990](#) Sb.“ však lze dovodit, že nárok na odškodnění zahrnoval i náhradu škody na zdraví, k níž došlo v souvislosti s nezákonnou internací žalobce. Podle názoru odvolacího soudu odkaz na ustanovení § 23 zákona č. [119/1990](#) Sb. proto připouští „odškodnění“ škody na zdraví, nikoliv jen „peněžní náhradu“ za pobyt v TNP. Způsobení škody na zdraví nezákonnou internací představuje totiž daleko závažnější následek (z hlediska potřeby jeho odškodnění) než poskytnutí samotné úhrady za dobu strávenou v TNP. Pokud by tomu tak nebylo, omezil by zákonodárce znění odkazu na ustanovení § 23 odst. 1 písm. a) zákona č. [119/1990](#) Sb. Podpůrně poukázal na možnost posouzení nároků z odškodnění poškození zdraví žalobce podle obecných předpisů, pokud by platil závěr o absenci speciální úpravy dané zákony o soudní a mimosoudní rehabilitaci.

V důsledku tohoto výkladu odmítl odvolací soud námitku žalobce, podle níž měl žalobce v souladu s ustanovením zákona č. [58/1969](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, u něj uplatnit svůj nárok v době, než podal žalobu u soudu. V tomto směru vyšel ze zjištění, že žalobce dopisem ze dne 9. 6. 1990 uplatnil u ministerstva spravedlnosti svůj nárok, skutkově jej zdůvodnil a vyčíslil. Takto oslovený orgán jeho uplatnění nárok nezpochybnil. Došlo tak k uplatnění nároku u České republiky - tehdy příslušného ústředního orgánu státu. Změna předpisů vedoucího k odlišné úpravě kompetencí těchto orgánů, nemůže zakládat povinnost žalobce nově svůj nárok u tohoto dalšího příslušného orgánu uplatňovat.

Příčinnou souvislost mezi internací žalobce v TNP a poškozením jeho zdraví s následnou ztrátou na důchodu vzal odvolací soud za prokázáno z výsledků důkazního řízení s odkazem na svůj dříve vyjádřený právní názor.

Pokud jde o výši ztráty na důchodu, vyslovil odvolací soud závěr, že je třeba při jejím posuzování vyjít z ustanovení občanského zákoníku a z příslušných předpisů o sociálním zabezpečení. V souladu s tím vyšel odvolací soud ze zjištění, že invalidní důchod byl žalobci přiznán 16. 10. 1984. Nárok na náhradu ztráty na důchodu pak vznikl dnem, kdy ztráta počala vznikat, to je dnem, kdy vznikl nárok na důchod, a od něhož je důchod vyplácen. Stanovení výše vzniklé ztráty na důchodu je odbornou otázkou, k jejímuž zodpovězení soud prvního stupně správně ustanovil znalce. Závěry znaleckého posudku navazující na shromážděné důkazy převzal odvolací soud jako bezchybné.

Konečně odvolací soud dospěl k závěru, že na výpočet ztráty na důchodu nelze použít ustanovení § 23 odst. 4 písm. a) zákona č. [119/1990](#) Sb. Uvedené ustanovení mělo totiž zohlednit tu skutečnost, že poškozenému vznikla zpravidla ztráta na výdělku k okamžiku, kdy proti němu bylo zahájeno trestní stíhání. Jen proto citované ustanovení stanovilo, že průměrným výdělkem před poškozením se rozumí průměrný výdělek v době před zahájením trestního stíhání. Pro výpočet nároku, který byl předmětem tohoto sporu, však toto ustanovení nemá praktický význam.

Výrok o připuštění dovolání odůvodnil odvolací soud tím, že otázka, zda lze přiznat žalobci

odškodnění ztráty na důchodu podle ustanovení § 17 odst. 2 zákona č. [87/1991](#) Sb. s odkazem na ustanovení § 23 zákona č. [119/1990](#) Sb., má zásadní právní význam, neboť výsledek tohoto sporu ovlivní žalovaného v postupu u jiných obdobných nevyřízených případů. Žalobce navrhl zamítnutí dovolání.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací zjistil, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení jednajícím svým pracovníkem s právnickým vzděláním (§ 240 odst. 1 o.s.ř., § 241 odst. 1 o.s.ř.). Dovolání je zde přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 o.s.ř. Předmětem dovolacího přezkumu je posouzení správnosti závěrů odvolacího soudu pro řešení právní otázky, zda lze žalobci přiznat odškodnění za ztráty na důchodu podle ustanovení § 17 odst. 2 zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích, ve znění pozdějších předpisů, s odkazem na ustanovení § 23 č. [119/1990](#) Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů. Přezkoumal proto rozsudek odvolacího soudu v rozsahu vyplývajícím z podaného odvolání ve smyslu ustanovení § 242 odst. 1 o.s.ř., přičemž zjistil, že z obsahu spisu se nepodává závěr pro existenci vad řízení uvedených v § 237 odst. 1 písm. o.s.ř. (důvodů zmatečnosti), při jejichž prokázání by byl dán bez dalšího dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. a) o.s.ř. Dospěl poté k závěru, že podanému dovolání nelze upřít opodstatnění.

Z preambule a z ustanovení § 1 zákona č. [87/1991](#) Sb., o mimosoudních rehabilitacích, v platném znění, vyplývá účel zákona, jímž je zmírnění následků některých majetkových a jiných křivd, k nimž došlo v období let 1948 až 1989, nikoliv však úplná náprava těchto křivd. Proto zákon upravil jednotlivé způsoby zmírnění následků majetkových a jiných křivd vzniklých občanskoprávními a pracovněprávními úkony a správními akty učiněnými v rozhodném období (od 25. února 1948 do 1. ledna 1990), jakož i podmínky uplatňování těchto nároků (§ 1 odst. 1, odst. 2 zákona). Takto je nutné chápat i celý obsah zákona s tím, že nelze křivdy dotčené tímto zákonem řešit jen v rámci zákona, a nelze rehabilitovat křivdy jiné, než do zákona zahrnuté a způsobem v zákoně uvedeným. Tomu odpovídá okolnost, že zákon zřizuje pro své účely zcela zvláštní institut „zmírnění následků křivd“. Do rámce tohoto zmírnění křivd pak náležejí různé druhy zmírnění následků křivd, jako je např. zrušení některých rozhodnutí zákonem, nárok na vydání, osvědčení, nárok na vydání věci, speciálně věcí nemovitých, nárok na finanční náhradu, na opětné přijetí do pracovního vztahu, na studijní rehabilitace, na úpravu důchodu atd. Všechno to jsou samostatné instituty a nelze je ztotožnit s jinými instituty platnými, jako jsou podle občanského zákoníku např. náhrada škody, ochrana cti atd. Podle ustanovení § 17 odst. 1) zákona se zrušují rozhodnutí o zařazení do tábora nucených prací vyslovená podle zákona č. 247/1948 Sb., o táborech nucené práce, a zařazení do pracovního útvaru vyslovené podle nařízení Slovenské národní rady č. 7/1948 SNR, o zřízení pracovních útvarů, ledaže by už předchozí potrestání jasně ukazovalo, že šlo o osobu soustavně páchající majetkovou trestnou činnost. Nato navazuje ustanovení odst. 2), podle něhož příslušný ústřední orgán státní správy republiky je povinen poskytnout peněžní náhradu za dobu strávenou v táboře nucených prací nebo v pracovním útvaru v rozsahu obdobně podle zákona podle zákona č. [119/1990](#) Sb., ve znění zákona č. [47/1991](#) Sb.

Zmíněný zákon v ustanovení § 23 pod marginální rubrikou „Odškodnění“ v odstavci 1 písm. stanoví, že nárok na odškodnění zahrnuje zejména a) náhradu za ztrátu na výdělku (za podmínek zde blíže rozvedených), b) náhradu škody na zdraví, k níž došlo v souvislosti s vazbou nebo výkonem trestu odnětí svobody, pokud tato náhrada nepřísluší podle jiných předpisů, c) náhradu nákladů trestního řízení (blíže rozvedenou v tomto ustanovení), d) náhradu zaplacených nákladů obhajoby v původním trestním řízení a e) náhradu zaplaceného peněžitého trestu nebo úhrnu provedených srážek z odměny za práci při výkonu trestu nápravného opatření. Tento výčet není enumerativní, ale zřejmě demonstrativní (srov. arg. „zejména“). Nelze však přehlédnout shora vyložený účel a koncepci zákona č. [87/1991](#) Sb., který na zákon č. [119/1990](#) Sb., v platném znění, odkazuje. Aplikováno na

posuzovaný případ nelze dovodit, že by pojem „náhrady škody na zdraví, k níž došlo v souvislosti s vazbou nebo výkonem trestu odnětí svobody, pokud tato náhrada nepřísluší podle jiných předpisů“ použitý ve shora zmíněném ustanovení § 23 odst. 1 písm. b) zákona č. [119/1990](#) Sb., v platném znění, odůvodňoval rozšiřující výklad, podle něhož oprávněné osobě přísluší ty nároky, které s existencí škody na zdraví spojují příslušná ustanovení občanského zákoníku, jako předpisu obecné povahy. Dovolateli nutno v tomto ohledu přisvědčit, že takový výklad by přesahoval meze odškodnění předvídané zákonem č. [87/1991](#) Sb., jako zvláštního předpisu vydaného právě za účelem zmírnění, a to jen některých, křivd vzniklých v rozhodném období. Odlišný shora uvedený právní závěr odvolacího soudu tak nelze považovat za správný.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)